

*Ioan Slavici și Vasile Voiculescu:
o receptare pastoral-misionară*

Bogdan Ioan ANISTOROAEI*

Abstract: *The present paper forwards the interpretation from a pastoral-missionary perspective of two writings in the Romanian literature, *Popa Tanda* by Ioan Slavici and *Ciorbă de bolovan* by Vasile Voiculescu. The two authors are rooted in Christian morality; moreover, by means of the two writings, each author manages to reach the profound reality of a community which can lose and regain this quality, of the communion which loses its Christological centre, but is able to rediscover it. In the end, both writings suggest that man cannot lose the seed of charisma which restores his side of being in communion, therefore able to rise again. Slavici, a classical author of the Romanian literature, builds his novella in a realistic key, using humour, while Voiculescu writes a story-parable; Voiculescu's story was written in his last stage of creation, the last ten years before the arrest which was shortly followed by his death. The present paper comprises a pastoral-missionary approach of characters, places, and especially events. Moreover, the interpretation relates to the needs of contemporary man, as well as to the problems that a shepherd of souls may encounter in a community.*

* PhD Candidate, Faculty of Orthodox Theology at „Al. I. Cuza” University in Iași, Romania.

Key-words: novella, story-parable, morality, community, communion

Introducere

Ioan Slavici și Vasile Voiculescu sunt două dintre personalitățile de excepție ale culturii române. Primul, un clasic al literaturii noastre, și-a articulat opera literară pe o conștientă dimensiune morală, în nuvelele sale putându-se vorbi de o voce a sa personală care se face auzită prin intermediul diferitelor personaje. Ioan Slavici s-a născut pe 18 ianuarie 1848, anul revoluției, trecând la cele veșnice în 1925, pe 17 august. Ultimii cinci ani și i-a petrecut într-o cumplită suferință, generată de ultima arestare, cea de la 1919. Deși a petrecut mai puțin de un an în temniță, consecințele au fost dintre cele mai devastatoare. Receptat ca un trădător, prin opțiunea sa pentru o alianță cu Austria, în primul război mondial, este arestat¹. Avea 71 de ani. Aceasta după ce cunoscuse temnița, începând cu 1888, „condamnat de către administrația maghiară pentru că luase apărarea drepturilor politice ale românilor din Transilvania”². În 1958, la vârsta de 74, Vasile Voiculescu este arestat în contextul orânduirii comuniste; eliberat în 1962, va supraviețui mai puțin de un an. Consecințele acestui act nedrept de la sfârșitul vieții celor doi scriitori ar fi unul dintre punctele care-i apropie, în plan biografic. Eminescu a jucat un rol important în viața lui Slavici, perioada vieneză a lui Slavici (1869-1874) a însemnat apropierea de

¹ „Ultima parte a vieții lui Slavici stă sub semnul tragismului, căci scriitorul care militase o viață întregă pentru alianța României cu Austria, se situează, în timpul primului război mondial, pe aceeași poziție. Ceea ce, dacă din punctul său de vedere era o probă de consecvență, din punctul de vedere al intereselor naționale, gestul echivala cu o trădare. Astfel că, întemnițarea sa la Văcărești, în ianuarie 1919, trebuie înțeleasă în acest context. Deși n-a stat la închisoare mai mult de un an, a suporta, după ce a fost eliberat, oprobiul public, neiertător, ceea ce, pentru un om care a militat o viață întregă în favoarea afirmării naționale nu putea constitui decât o imensă durere.” Pompiliu Marcea, *Prefață* la Ioan Slavici, *Popa Tanda*, Edit. Ion Creangă, p. 12.

² *Ibidem*.

și începutul prieteniei cu Mihai Eminescu. Acesta l-a îndemnat spre anumite lecturi și l-a încurajat să scrie. L-a adus la cenaclul Junimea și l-a determinat să publice în *Convorbiri literare*.

Nici Voiculescu nu a stat departe de Eminescu, chiar dacă nu au avut cum să se întâlnească, Vasile Voiculescu născându-se în 1884; impactul a fost important. Perioada petrecută în zona Bârladului ca medic de țară, în perioada primului război a însemnat și apropierea de Al. Vlahuță, cu cenaclul său literar. Viziunea eminesciană a lui Vlahuță a avut un rol important în viața și opera lui Voiculescu. Am dat doar câteva elemente legate de cei doi scriitori, înainte de a trece la cele două texte propuse spre analiză într-o cheie pastoral-misionară. Vorbim de *Popa Tanda*, în cazul primului autor și de *Ciorbă de bolovan*, în cazul celui de-al doilea. Nu vom recurge la o analiză comparată, cele două proze vor fi analizate separat.

Popa Tanda – de la discurs la puterea exemplului

Prin Popa Tanda pătrundem în mentalitatea comunității rurale, Slavici însuși fiind unul dintre scriitorii care a avut, de mic, conștiința comunității³. Scrisă în urmă cu 145 de ani, în 1875, a fost cuprinsă în volumul *Novele din popor*, volum apărut în 1881. Ochiul realist al lui Slavici pătrunde obiectiv în comunități iar nararea se face în această cheie a realității, umorul fiind o categorie estetică de care Slavici utilizează tocmai în vederea evidențierii realismului său.

Preotul Trandafir, personajul central al nuvelei, „nici doi ani n-a putut să stea în Butucani”⁴. De remarcat faptul că satul din care este nevoit să plece era un sat cu oameni înstăriți, cu toate acestea „la pomeni și la ospețe părintele Trandafir nu mergea bucuros”⁵. Cusurul acestui personaj, preot de sat, era acela că spunea lucrurilor pe nume.

³ „scriitorul a crescut în mijlocul unei comunități largi”, Pompiliu Marcea, *Slavici*, Edit. Facla, 1978, p. 20.

⁴ Ioan Slavici, *Proză – Povești – Nuvele – Mara*, Vol. I, Edit. Cartea Românească, 1980, p. 218.

⁵ *Ibidem*.

Această caracteristică a sa generează conflictul. Pe de o parte cu satul, pe de alta cu protopopul, or este știut că, în mentalitatea acelor vremuri, cu protopopul „preoții trebuie să nu facă multă vorbă. Decât vorbele, la protopopi, darurile au mai mult înțeles”⁶. Dar preotul nostru își avea legea lui: „ce-i drept și adevărat, nici la dracu nu-i minciună”⁷. Consecința imediată a conflictului iscat este aceea că este trimis din satul Butucani, cu oamenii înstăriți, după cum am menționat, în satul Sărăceni. „Popă-n Sărăceni? Cine știe ce vrea să zică popă-n Sărăceni! Dar așa-i trebuie părintelui Trandafir! Cine vrea să sară peste groapă, arunce-și mai-nainte desagii peste ea. Părintele Trandafir n-avea însă decât o nevastă și doi copii. Desagii îi erau deșerți. Pentru aceasta îi era atât de greu să sară din Butucani la Sărăceni”⁸. Desagii îi erau goli – primul indiciu care face posibilă umplerea ce va urma. Preotul Trandafir trăiește starea de golire. El ajunge așadar popă-n Sărăceni. Sărăcia care reiese chiar din primul impact toponimic are o importanță deosebită în economia vieții ce va să înceapă. Sărăcia este lipsă, dar este și plin, este bogăție, bogăția unei încă neatașări de o lume fără Dumnezeu. Golul ce-l împresoară e spațiul fertil al bunului început. Toponimele sunt importante prin însemnătatea lor. Vale – pentru că era un loc închis între munți, seacă pentru că pârâul e secăt în cea mai mare parte a anului. Pe lângă aceste toponime mai apar și cele patru dealuri cu nume relevante: Râpoasa, Fața, Gropnița (pe care e satul) și Aluniș. Pârâul Răpița îi face pe sărăceni, primăvara, în doar câteva ceasuri foarte bogați: de apă. Pe Fața sărăcenii au holdele, doar că „grâul crește cât palma, păpușoiul cât cotul”⁹. În această comunitate casele sunt rare, ici colo câte una, „gardurile sunt de prisos fiindcă n-au ce îngrădi”¹⁰. Această stare de fapt are mai multe înțelesuri. Sărăcenii

⁶ Idem, p. 219.

⁷ *Ibidem*.

⁸ *Ibidem*.

⁹ Idem, p. 220.

¹⁰ *Ibidem*.

nu au gard, nu au încă repere, nu au sinele definit. Poate fi înțeles ca expresie a lipsei dar și a deschiderii. Fiind lipsiți de îngrădire ei au vocația deschiderii. Un avvă, mergând prin pustiu văzând o chilie a spus: avvo, dă-mi ușa ta!, Ia-o!, a venit răspunsul. Aceasta este capacitatea de a te desface pentru celălalt. Sărăcenii stau în orizontul deschiderii, dar și al primirii.

În ceea ce privește bisericuța, axul comunității creștine, lucrurile nu stau mai bine. În cel mai înalt punct al satului este o „alcătuială pe care sărăcenii o numesc biserică”¹¹. Toate aceste condiții fac ca Sărăcenii să nu fie un sat fără popă, ci mai degrabă popa lor e fără sat¹². În același spectru al golului stă și faptul că „încuietorii erau de lemn”¹³ astfel că „traista lui se potrivea cu pragul poporenilor”¹⁴. Acesta este decorul în care preotul nostru își începe activitatea misionar-pastorală. Primul punct surprins de Slavici este liturgic, practic îl găsim pe personaj în prima sa duminică în Sărăceni uimind prin predica sa. Se citise pericopa fiului risipitor, predica fiind pe măsură. Din perspectivă pastoral-misionară, acest act catehetic în cadrul liturgic este o reușită. Oamenii plecau de-a dreptul încântați iar replicile conțineau adevărate encomioane: „Așa popă n-a mai fost în Sărăceni!”¹⁵, „popă, chiar popă, ca la un sat cinstit”¹⁶, vine răspunsul lui Mitru la observația lui Marcu Florii. Dar în Sărăceni cuvântul lipsit de faptă duce la o slăbire a interesului, așa încât, încetul cu încetul, părintele nostru dă îndărăt cu predicile, nu prea mai avea cui să le țină.

Desprindem o concluzie de mare importanță pentru cel ce face

¹¹ *Ibidem*.

¹² „(...)era sat cu popă, numai că popa lor totdeauna era popă fără sat. Un lucru singur în felul lui cu Sărăcenii aștia. Mai că n-a fost încă popă care să fi stat mai mult de trei zile în sărăceni; și care a stat mai multă vreme aici s-a curățit de păcate.”, idem, p. 221.

¹³ *Ibidem*.

¹⁴ *Ibidem*.

¹⁵ Idem, p. 223.

¹⁶ *Ibidem*.

misiune, pentru cel ce păstorește, anume, faptul că prin și prin cuvinte slujim, prin cuvinte dăm mărturie despre Cuvânt. Eroul nostru ajunge în acest moment delicat, iar modul în care gestionează acest fapt duce la faptul că oamenii nu mai vin. Preotul are cuvântul – grăirea ca formă de „manifestare intenționată a unei persoane către alta”¹⁷; mai mult decât atât, pentru că prin puterea și lucrarea preotului, întărit de puterea și lucrarea Duhului, comunitatea devine comuniune, „cuvântul e vehiculul comuniunii, puntea între persoane ca subiecte”¹⁸.

Urmează cea de-a doua etapă în raportul pastoral al părintelui Trandafir cu enoriașii. Începe a-i căuta el pe aceștia, sfatul nu lipsește din tactica lui: „Cât e ziua de mare, gura lui nu se mai oprea”, aceasta deoarece „unde prindea oamenii, acolo îi ținea la sfaturi”, mai mult, „te omora cu sfatul”¹⁹. Constatând că așa nu merge, face trecerea spre „ceva mai aspru”²⁰. Astfel, se intră în etapa a treia: bațjocura. Așa se face că s-a ajuns în situația nedorită în care oamenii se fereau de el ca de ciumă. Din această etapă părintele Trandafir devine Popa-Tanda: „după atâta tândălitură, oamenii i-au pus numele Popa-Tanda”²¹. Se constată o greșală strategică a eroului nostru, mutarea prediciei, a cuvântului în stradă în forma greșită a sfatului și a bațjocorii excesive, el pune pe umerii oamenilor, care își pierd în ochii lui calitatea de persoane, mai mult decât poate el însuși duce. Despre gestionarea prediciei, în cazul nostru mutată deja în stradă, în comunitate, Sf. Ioan Gură de Aur are cuvinte peremptorii: „să fie înfrântă și limba celui ce predică, pentru a nu depăși măsura în învinuirile pe care le aduce”²².

¹⁷ Dumitru Stăniloae, *Iisus Hristos sau Restaurarea omului*, Craiova, Edit. Omniscop, 1993, p. 81.

¹⁸ *Ibidem*.

¹⁹ Ioan Slavici, *op. cit.*, p. 223.

²⁰ *Idem*, p. 224.

²¹ *Ibidem*.

²² Sf. Ioan Gură de Aur, *apud* Pr. Costachi Grigoraș, „...Mergând, învățați toate neamurile!...”, *Bazele hristologice, apostolice și patristice ale Catehetei și Omileticii*, Iași, Edit. Trinitas, 2000, p. 228.

Greșeala vine și din faptul că ceea ce trebuie să fie o constantă a preotului, vizitarea enoriașilor, se transformă într-un motiv de gălceavă. Preotul, cel ce face pastorație și misiune, trebuie să aibă o bună raportare la parohie și prin perspectiva vizitelor, pe care trebuie să le facă, dar făcând tot posibilul să nu iasă din cuvântul părintelui capadocian²³.

Urmare a acestor etape ale activității sale misionare s-a ajuns la o situație de nedorit, după doi ani „oamenii ajunseseră atâta de sfătoși și atâta de batjocoritori, încât ziua întregă stau grămezi, câteodată la sfat, câteodată la batjocură”²⁴. Trece și această limită, ajungând la ocări care-i determină pe sărăceni să se plângă episcopului, acesta dându-i lui dreptate. Cu trei copii și o soție bolnavă, Popa-Tanda are un moment în care pune început bun: se roagă. Momentul este de o tensiune interioară uluitoare, Slavici se dovedește și aici un bun cunoscător al sufletului care ajunge la limită. După expresia autorului, eroul nostru ajunsese în acel moment în care puțințele se ating cu neputințele. În această stare intră în biserică. Modul în care se ajunge la ideea de bază, care face schimbarea pornește din ceea ce nu ar putea anunța nimic deosebit, în această privință se apropie de N. Gogol, un maestru în a atinge paroxismul trecând prin toate etapele banalității. Așadar, părintele intră în biserică. Ce poate fi mai normal în viața unui preot decât intrarea sa în sfântul lăcaș. Dar totuși ceva e diferit, pentru că dacă până atunci intrase „precum intră făurarul în făurarie”²⁵, de data aceasta „îl prinse o frică neînțeleasă”²⁶. Plângând, părintele reduce întregul său sistem care-l consacrase, vorbăria, la doar patru cuvinte: „Puternice Doamne! Ajută-mă!”²⁷. El împlinește,

²³ Despre importanța ieșirii în parohie, a vizitelor pastorale vorbește foarte aplicat Mitropolitul Emilianis Timiadis în *Preot, Parohie, Înnoire*, București, Edit. Sofia, 2001. Capitolul 4, *Vizitele pastorale* este evident în acest sens.

²⁴ Ioan Slavici, *op. cit.* p. 223.

²⁵ Idem, p. 226.

²⁶ *Ibidem*.

²⁷ *Ibidem*.

devenind întruchipare a apropierei cu frică și cu cutremur, îndemnul liturgic pe care până atunci îl nesocotise. Se creează o punte cu primul moment, primul său cuvânt la evanghelia fiului risipitor, pentru că asemenea celui plecat de la sânul tatălui, părintele își vine în fire: *câți argați ai tatălui meu, devine nu merge... așa nu merge*²⁸. În primăvara ce urmează el renaște. Își face casa, ia trestia și face acoperiș. Recurge la a-și face gard pentru că nu putea spune *la mine acasă* pentru că *la el era în sat*. Simbolic, separarea, gardul poate fi receptat dintr-o altă perspectivă. Am văzut lipsa gardului ca deschidere, acum putem recepta actul acesta exterior ca pe un început de a-și face cunoscută o identitate; el și-a venit în sine – e forma identității regăsite, pe care părintele o pune în practică. Îngrădirea lui nu limitează, are un sens paradisiac, de afierosire – în identitate redevine partener de dialog, asemenea omului din primordii, care fusese izolat de lumea pe care avea să o cunoască, dar scindat. Și părintele Trandafir crește interior, în plan exterior aceasta se vede prin fiecare nouă faptă a sa care face din el un gospodar. Oamenii se iau după el, îi urmează exemplul. Finalul e unul patriarhal – Popa Tanda, în tihna familiei sale, între copiii săi și copiii copiilor – e o imagine psalmică, nimeni nu-l poate lua în răs cu asemenea bogății în bățatură. Trecut prin mai multe stadii ale misiunii și pastorației, de la cuvântul lipsit de acoperire în faptă, trecut prin stadiile omului care are soluții pentru alții, nu și pentru sinele său scindat, ajunge în final să fie pătruns de harul lui Dumnezeu prin rugăciune – devine om al faptei. Rugăciunea și fapta fac din el „omul lui Dumnezeu”²⁹.

Vasile Voiculescu – puterea comunității în comuniune

Toposul voiculescian al povestioarei *Ciorbă de bolovan* este Flămânzii-Vechi, un loc unde fundalul sonor obișnuit era acela al

²⁸ Idem, p. 227.

²⁹ Idem, p. 234.

scâncetelor de copii și al vaietului „mamă... mi-e foame”³⁰. Toponimul din începutul operei sugerează căutarea, starea omului neîmplinit care are conștiința menirii sale. Evanghelic, flămândul și însetatul, stau sub semnul biruinței, al fericirii. Satul fusese strămutat, pe locul vechi cocioabele stăteau să fugă, motiv pentru care erau numite Iude, după numele trădătorului. Violența și trădarea sunt stări care pândesc omul în a cărui chip sălășluiește vocația fericirii, a plinății. În acest loc și pe un asemenea fundal sonor, într-o dimineață, „din marginea de răsărit”³¹ – semn al așteptării, a poposit un străin. Este preluat de o „ciotcă de prunci”³² flămânzi. Simbolic, spațiul foamei e unul al potenței umplerii, copiii – simbol al primirii mesajului ce le va fi adus. Străinul ia încetul cu încetul, discret, contact cu sătenii. O femeie e acrită că a intrat așa dintr-o dată, dar Străinul replică, mahnit, că dacă era ușă bătea și „nu intram până ce nu primeam învoire”³³. Voiculescu propune în acest context această frumoasă metaforă a ușii, a delicateții lui Hristos care, *iată, stau la ușă și bat; de va auzi cineva glasul Meu și va deschide ușa, voi intra la el și voi cina cu el și el cu Mine* (Apoc. 3, 20). Străinul provoacă cerând ceea ce acolo se pare a nu fi, cere hrană, pentru că „umblu de mult. Vin de departe. Am isprăvit merindele. N-aș putea găsi aici puțină mâncare? Sunt ostenit și flămând”³⁴. Râzând, femeia îl alungă. Nu se dă bătut și merge mai departe dar peste tot îl întâmpină sărăcia, jalea și amarul. Batjocorit, ajunge la ultima cocioabă unde copiii se hrăneau cu humă. Străinul îi oprește și le propune o ciorbă de bolovan. Pregătește un bolovan alb, ca de doi pumni – imagine a jertfei aduse spre transfigurare, pe care îl spală – îl trece prin apa schimbării. Încetul cu încetul adună tot ce trebuie: vreascuri, un ceain, ceapă, cartofi. Pentru fiecare element

³⁰ Vasile Voiculescu, *Ciorbă de bolovan*, în „Proza”, Edit. Nemira, 2006, p. 479.

³¹ *Ibidem*.

³² *Ibidem*.

³³ *Idem*, p. 480.

³⁴ *Ibidem*.

adus de un om al comunității are un cuvânt care-i face să capete încredere. Ilinca nu înțelege cum va face, dar răspunsul străinului este că „asta-i taina mea”³⁵. O recurență este gestul înălțării ochilor „plini de rugăciune la cer”³⁶. Pentru că sarea e puțină rostește cu copiii rugăciunea *Tatăl nostru*. Iar pentru cei care nu vor să aducă puținul care ar fi de folos le aduce aminte unde ține ceea ce se pare că a uitat. Iar oamenii aduc dintr-un îndemn de dincolo de ei. Ilinca ascultă ce i se spune și face pentru că este „prinsă de puterea pătrunzătoare a străinului”³⁷. Paginile următoare aduc în prim plan comunitatea care se adună și contribuie cu câte ceva la cina ce va avea loc: slănină, zarzavaturi, chiar și blide. La acea masă, „străinul a slujit pe fiecare cum se cuvine”, „stând în picioare și alergând de colo colo”³⁸. A sluji cum se cuvine, pe fiecare după a lui nevoie, înțelegem că în primul rând duhovnicească, e o concluzie din perspectivă pastoral-misionară aplicată în orice vreme și-n orice loc. Totul capătă dimensiunile nunții din Cana, cu diferența pentru firoscosul satului că acolo a fost Hristos și cârtind aduce în discuție că acolo totul a fost repede, astfel, încetul cu încetul, sătui, oamenii micșorau meritul și cazna străinului. Străinul le propune această minune pentru fiecare zi, piatra și ceaunul rămân, suficient pentru ca organizarea lor să dea roade, să facă minuni. Miezul adevăratei minuni va fi în acea comunitate „dragostea celor ce se strâng ca să se ajute singuri și unul pe altul, cu puținul pe care-l are fiecare...”³⁹. Comunitatea ar fi vrut o „minune neaoșă, nu de asta omenească”⁴⁰. Străinul este constant, gândul său pentru comunitate, element de bază în pastorație și misiune este acela că mai mare minune este aceea de înmănunchea „toate dragostele la un loc și să faci din ele o singură putere biruitoare peste necazuri și

³⁵ Idem, p. 483.

³⁶ *Ibidem*.

³⁷ Idem, p. 484.

³⁸ Idem, p. 488.

³⁹ Idem, p. 489.

⁴⁰ *Ibidem*.

sărăcii”⁴¹. În acest context al respingerii cuvântului viu doar Ilinca ia aminte, e altfel, are în ea ceva din așezarea celui de-al zecelea lepros care se întoarce. „Îl cunoștea de undeva și nu știa de unde să-l ia. Și se zbuțuia să-și aducă aminte. Îl văzuse de câteva ori. Dar unde? În vis! În copilărie! La o durere mare?”⁴² S-a năpustit spre biserica din sat, întâmpinată de un bătrânel care o întreabă dacă Domnul este tot sus la ei. În final, printre chipurile de la altar Îl recunoaște pe Străinul care îi vizitase. Preotul zilelor noastre are de rezolvat și această problemă care nu iese din registrul pastoral-misionar, de a supraveghea construirea și pictarea bisericii în noile comunități. Oare întotdeauna recunoaștem în chipul pictat chipul pe care-L știm din copilărie, sau dintr-o mare durere? Iconic vorbind, pasajele dedicate recunoașterii Mântuitorului sunt fascinante prin detaliile iconografice: roșul și albastrul veșmintelor, surâsul blând „din zugrăveala mohorâtă”⁴³. Și în chipul lui recunoaște chipurile din sat, chipuri care coborau cu toate în „inima de lumină a lui Iisus”⁴⁴. Dar nu doar cei vii, ci și cei morți se perindau prin fața ei, adică în „chipul Domnului ca să se așeze toți, neamestecați, dar înfrățiți în uriașa încăpere a inimii Lui”⁴⁵. Tot în registrul pastoral-misionar actual desprindem conținutul teologic, dogmatic al povestirii, toate aceste cunoștințe netrebuind să lipsească din conștiința preotului zilelor noastre pentru ca cei păstoriți să se închine în duh și în adevăr⁴⁶. Doar un exemplu în acest sens, secvența epistolară din Coloseni, 1, 15-16 o regăsim metaforic încriptată într-o observație ca cea de la pagina 492, a ediției folosite: „Știa acum, fără

⁴¹ *Ibidem*.

⁴² *Idem*, p. 490.

⁴³ *Idem*, p. 491.

⁴⁴ *Ibidem*.

⁴⁵ *Idem*, p. 492.

⁴⁶ „Dar vine ceasul și acum este, când adevărații închinători se vor închina Tatălui în duh și în adevăr, că și Tatăl astfel de închinători își dorește. Duh este Dumnezeu și cei ce I se închină trebuie să i se închine în duh și în adevăr” (Ioan 4, 23-24).

să priceapă, cum că Hristos este lumea toată, cea de pe pământ și cea de sub pământ, topită de la începutul la sfârșitul veacului, fără să-L schimbe, fără să-L adauge, fără să-I poată copleși nemăsurata, străluminata Lui înălțime și adâncime”. Mângâiată de mâna ce iese din icoană, primește cuvântul de a nu se teme și de a-I purta crucea până la sfârșit. Două idei de substanță pentru cel ce face misiune și pastorație. Acest gest și aceste cuvinte zidesc în femeie o pace „pe care nimic nu mai avea să o zdruncine”⁴⁷.

Ca și concluzie pastoral-misionară desprindem din aceste fragmente dragostea ca fundament al comuniunii, în fond, inima curată ce se cere a fi zidită în păstor, în cadrul liturgic – cultic, precum și în rugăciunea permanentă personală. Pr. prof. Ion Buga, în lucrarea *Pastorala – Calea preotului*, atinge această problemă fundamentală a pastorației, iubirea. „Secretul marilor înfăptuiri dintotdeauna a stat în iubire. Universul întreg și mai ales omul, sunt rodul iubirii lui Dumnezeu, Care iubește lumea (In. 3, 16), o încălzește cu drag la sânul Său și o conduce spre împlinirea ei – fericirea veșnică în razele iubirii Lui”⁴⁸. În parabola voiculesciană metafora inimii de lumină este tocmai acest sân la care se încălzește lumea toată, lume pe care o regăsim în povestire prin înșiruirea viilor și a morților. Revenind la slujirea pastorală, rămânând în perimetrul volumului părintelui Buga, întărim printr-un alt cuvânt care arată raportul pastorație-iubire: „Preoția, fiind opera cea mai mare, slujirea cea mai înaltă din toate câte sunt pe lume, trebuie să fie temeluită pe iubire mai mult decât orice altă lucrare omenească”⁴⁹.

În finalul povestirii, registrul se schimbă brusc, naratorul fiind trezit din somn de amicul Sava. Încearcă mai multe finaluri pentru povestirea sa, ce s-a petrecut cu femeia pe care nimeni nu o credea,

⁴⁷ Idem, p. 493.

⁴⁸ Pr. prof. Ion Buga, *Pastorala – Calea preotului*, Edit. Sfântul Gheorghe – Vechi, 1999, p. 112.

⁴⁹ *Ibidem*.

care devine nebuna lui Hristos. După câteva variante de final, ieșite din nota vizionară, naratorul e cumva nemângâiat că a pierdut încheierea, „cea descoperită, nu cea închipuită”⁵⁰. În cele din urmă se resemnează, poate că finalul „nici nu este pe lumea asta”⁵¹. Am putea constata că așa stau lucrurile, că finalul ține de veșnicie, de urcușul fără de sfârșit la care comunitatea e chemată iar preotul are menirea de a aduna în jurul lui, prin dragoste și în numele lui Hristos, pe cei vii și pe cei adormiți, permanent pomeniți. Metafora inimii de lumină, atotcuprinzătoare, la care face referire doctorul fără de arginți Vasile Voiculescu rămâne axul liturgic al oricărei comunități, ea este adevărata minune care face ca prin vinele preotului și a enoriașilor să circule sângele vieții vii.

Bibliografie:

1. Buga, Ion, *Pastorala – Calea preotului*, Edit. Sfântul Gheorghe – Vechi, 1999.
2. Grigoraș, Costachi, „*Mergând, învățați toate neamurile!...*”, *Bazele hristologice, apostolice și patristice ale Catehetei și Omileticii*, Iași, Edit. Trinitas, 2000.
3. Marcea, Pompiliu, *Slavici*, București, Edit. Facla, 1978.
4. Slavici, Ioan, *Popa Tanda*, cu o prefață de Pompiliu Marcea, București, Edit. Ion Creangă.
5. Slavici, Ioan, *Proză – Povești – Nuvele – Mara*, Vol. I, Edit. Cartea Românească, 1980.
6. Stăniloae, Dumitru, *Iisus Hristos sau Restaurarea omului*, Craiova, Edit. Omniscope, 1993.
7. Timiadis, Emilianis, *Preot, Parohie, Înnoire*, București, Edit. Sofia, 2001.
8. Voiculescu, Vasile, *Proza*, Edit. Nemira, 2006.

⁵⁰ Ioan Slavici, *op. cit.*, p. 495.

⁵¹ *Ibidem*.

